

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Україна в зарубіжних доктринах і стратегіях ХХ–ХХІ ст.

Рівень вищої освіти – перший (бакалавр)

Освітня програма «Історія та археологія»

Спеціальність В9 Історія та археологія

Галузь знань – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Затверджено на засіданні кафедри
всесвітньої історії
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Україна в зарубіжних доктринах і стратегіях ХХ–ХХІ ст.
Викладач (-і)	Щербін Лілія Василівна, к. і. н., доцент
Контактний телефон викладача	
Е-mail викладача	lilia.scherbin@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Четвер о 15.00.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Україна займає важливе місце в міжнародних відносинах ХХ–ХХІ ст. Здобуття Україною незалежності та побудова власної концепції самостійної зовнішньої політики активізували тематику значення українського фактора в геополітиці, ретроспективного відображення ролі України на міжнародній арені, сприйняття українського питання суспільствами сусідніх держав, які розглядаються як стратегічні партнери. Вагомим аспектом у контексті цих проблем є вивчення політики іноземних держав до українського питання та України у ХХ–ХХІ ст.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета викладання дисципліни: вивчення політики зарубіжних держав щодо України у ХХ-ХХІ ст. у контексті національної політики держав, до складу яких входили українські землі, планів воюючих сторін під час світових воєн, висвітлення геополітичних доктрин щодо України, ролі і місця України в системі міжнародних відносин у ХХ–ХХІ ст.; виробити навички та компетенції самостійного вивчення першоджерел, тлумачення проблем та перспектив розвитку міжнародних відносин.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.</p> <p>ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 6. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК 7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 9. Здатність бути критичним і самокритичним</p> <p>Спеціальні компетентності:</p> <p>СК 1. Усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.</p> <p>СК 3. Усвідомлення соціальних функцій історика, розуміння можливості використання історії для досягнення політичних цілей, в тому числі наслідків зловживання історією.</p>	

СК 6. Здатність використовувати різні методи опрацювання історичних та археологічних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін, а також сучасні інформаційні технології для обробки історичних даних.

СК 8 Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища.

СК 9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.

СК 10. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.

ПРН 2. Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій та використовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 4. Володіти понятійно-категоріальним апаратом історичної науки, професійно оперувати науковими термінами, прийнятими у фаховому середовищі.

ПРН 5. Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.

ПРН 6. Виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії.

ПРН 7. Розуміти і виявляти відмінності в історіописанні, поглядах на минуле представників різних епох та у різних контекстах.

ПРН 10. Застосовувати сучасні методики у процесі популяризації історії та археології, а також здійсненні різних видів діяльності.

ПРН 11. Здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов. ПРН 12. Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот.

ПРН 14. Вміти акумулювати та поширювати кращий досвід професійної діяльності, інтегрувати досягнення інших наук для вирішення актуальних проблем історії та археології.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	10
--------	----

семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
---	----

самостійна робота	60
-------------------	----

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
6	Історія та археологія	3	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.
Тема 1. Українське питання в політиці Австро-Угорщини (кінець XIX -початок XX ст.)		2	4
Тема 2. Політика Російської імперії щодо України на початку XX ст.	2		4
Тема 3. Українське питання в політиці держав Антанти в роки Першої світової війни		2	4
Тема 4. Україна в польських зовнішньополітичних доктринах	2		4
Тема 5. Україна в концепціях і доктринах Угорщини		2	4

Тема 6. Україна та «українське питання» в політиці Чехословаччини	2	2	4
Тема 7. Україна в румунських зовнішньополітичних концепціях	2	2	4
Тема 8. Україна в зовнішній політиці Туреччини		2	4
Тема 9. Україна в стратегічних планах Німеччини		2	4
Тема 10. Україна в стратегічних планах Франції	2		4
Тема 11. Україна у зовнішньополітичних доктринах США		2	4
Тема 12. Україна у євроінтеграційних процесах		2	4
Тема 13. Україна у міжнародних організаціях			4
Тема 14. Російсько-українська війна		2	8
	ЗАГ:	10	20
			60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Оцінювання дисципліни відбувається за 100-бальною системою. Підсумковий контроль рівня знань та успішності здобувачів відбувається у формі заліку. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття, балів за контрольну роботу і балів за індивідуальну роботу та в сукупності становить максимально 100 балів.</p> <p>Контроль самостійної роботи (КСР) у рамках теоретичного змістового модуля здійснюється у відповідні тижні шляхом тестувань. Оцінювання здійснюється відповідно до: Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 18 вересня 2024 р. №757).</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються навчальним планом за семестр з дисципліни. Контрольна робота включає: 25 тестових питань (по 2 бали за кожне питання).</p>
Семінарські заняття	<p>У ході поточного контролю здійснюється усне та письмове опитування з тем, передбачених для семінарських занять. Також здійснюється контроль самостійної роботи відповідно до визначеної тематики.</p> <p>Оцінювання знань та науково-пошукової роботи здобувачів на семінарських заняттях проводиться за 100-бальною шкалою. На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури,</p>

	<p>аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Форма і терміни семестрового контролю визначаються навчальним планом. Здобувач (ка) допускається до підсумкового контролю за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» і виконання усіх видів робіт, набору 50 і більше балів.
Підсумковий контроль	Форма підсумкового контролю – залік. Семестровий підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Для того, щоб одержати залік, необхідно виконати всі види роботи і набрати не менше 50 балів. Підсумкова оцінка з навчально дисципліни розраховується як сума балів за роботу упродовж семестру і сумарно максимально становить 100 балів.
7. Політика навчальної дисципліни	
<p>Письмові роботи: Контрольна письмова робота має бути виконана на 9 семінарському занятті.</p> <p>Академічна доброчесність: Як викладач, так і здобувач, повинні дотримуватися «Положення про запобігання академічному плагиату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/ У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагиату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує повторно виконати необхідний вид роботи.</p> <p>Відвідування занять: Відвідування занять та активна участь у роботі семінарів є обов'язковою умовою. Участь у семінарських заняттях може проходити у таких формах: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії тощо.</p> <p>Політика курсу передбачає прездачу усіх невиконаних завдань в силу запізньєнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності на лекції чи семінарському занятті, отримання негативної оцінки або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – четвер, 15.00 год.</p> <p>Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».</p>	
8. Рекомендована література	

1. Артёмов І.В., Віднянський С.В., Тодоров І.Я., Токар П.В. Європейська та євроатлантична інтеграція України: стан і перспективи реалізації (2014–2022 рр.). Ужгород, 2022.
2. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи / З англ. пер. О. Фешовець. Львів; Ів.-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
3. Гобсбаум Е. Вік екстремізму. Коротка історія ХХ віку. 1914–1991 / З англ. пер. О. Мокровольський. К.: Видавничий дім «Альтернативи», 2001. 544 с.
4. Головка В., Якубова Л. Україна і виклики посттоталітарного транзиту (1990–2019) / Відп. ред. В. Смолій. К.: Академперіодика, 2021. 592 с.
5. Віднянський С.В. Українське питання в зовнішньополітичних концепціях Чехословаччини (1918–1989 рр.). Український історичний журнал. 1997. № 3. С. 43–61.
6. Віднянський С., Мартинов А. Російсько-українська війна та міжнародне співтовариство: монографія. Київ, 2023.
7. Віднянський С.В. Українське питання в міжвоєнній Польщі: основні проблеми й напрямки наукових досліджень у сучасній вітчизняній історичній науці. Український історичний журнал. № 2. 2003. С. 39–55.
8. Галик В. М. Україна в Європі і світі. Навчальний посібник. Дрогобич: 2010. 477 с.
9. Гетьманчук М. Між Москвою та Варшавою: українське питання у радянсько-польських відносинах міжвоєнного періоду (1918-1939 рр.). Львів : Вид-во НУ Львівська політехніка, 2008. 432 с.
10. Головченко В.І., Солдатенко В.Ф. Українське питання в роки Першої світової війни: Монографія. Київ, 2009. 448 с.
11. Ідея Європи в суспільному дискурсі сучасної України: монографія / від. ред. Ігор Соляр, упоряд. Олег Муравський, Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2019. 312 с.
12. Країни світу і Україна»: енциклопедія: в 5 т. / редкол.: А.І. Кудряченко (голова). Київ: Видавництво «Фенікс», 2017.
13. Кураєв О.О. Українська проблема у політиці Берліна та Відня у Першій світовій війні (1914–1918). Київ, 2006.
14. Кучеренко А. А. Українське питання в діяльності намісника Галичини Міхала Бобжинського (1908–1913 рр.). Чорноморський літопис. 2011. № 4. С. 22–26.
15. Ми не є українофілами. Польська політична думка про Україну і українців. Антологія текстів / За редакцією: П. Ковалюк, Я. Олдаковського, М. Зухняк. Київ, 2012. 440 с.
16. Національне питання в Україні ХХ – початку ХХІ ст.: історичні нариси. Київ, 2012. 592 с.
17. Польсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення: монографія / [відп. ред. І. Патер, упоряд. О. Муравський, М. Романюк]; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2019. 392 с.
18. Русь, Малоросія, Україна: галицькі українці у пошуках власного імені (XIX – перша половина ХХ століть) / Наук. ред. Орлевич І.; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України; Інститут релігієзнавства – філія Львівського музею історії релігії. Львів: Логос, 2021. 464 с.
19. Угорсько-українське пограниччя: етнополітичні, мовні та релігійні критерії самоідентифікації населення: монографія / [від. ред. І. Патер; упоряд.: О. Муравський, М. Романюк]; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів. 2020. 348 с.
20. Українське століття (1921-2021): витоки, уроки, перспективи державотворення. Нариси / Відп. ред. В. Смолій; Наук. конс. Г. Боряк; Авт. кол.: Т. Водотика, В. Головка, Ст. Кульчицький, Л. Якубова. Київ"Видавництво "Кліо"", 2021. 560 с.
21. Українсько-польські відносини. Новітня доба / [відп. ред. Микола Литвин]; Національна академія наук України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича. Львів, 2017. 732 с.

22. Чекаленко Л.Д. Зовнішня політика України. Київ, 2006. 712 с.
23. Щербак Ю. Україна: виклик і вибір перспективи України в глобалізованому світі XXI ст. Київ, 2003. 578 с.
24. Щербін Л. Українське питання в діяльності Конституційно-демократичної партії Росії (1905–1918 рр.). Івано-Франківськ, Лілея-НВ, 2010. 248 с.

Інформаційні ресурси

1. Інститут історії України НАН України <https://history.org.ua/>
2. Наукова бібліотека ПНУ – <http://lib.pnu.edu.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua/>

Викладач Щербін Л.В., доцент кафедри всесвітньої історії